

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

28 april 2005

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ECONOMIE, WERK EN SOCIALE ECONOMIE

Vraag om uitleg van de heer Roland Van Goethem tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de vertragingen in de uitvoering van de ondernemersconferentie

Vraag om uitleg van de heer Jan Peumans tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de automobielsector

Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie

Donderdag 28 april 2005

Voorzitter: mevrouw Trees Merckx-Van Goeij

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.17 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Roland Van Goethem tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de vertragingen in de uitvoering van de ondernemingsconferentie

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Goethem tot mevrouw Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de vertragingen in de uitvoering van de ondernemingsconferentie.

De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, we mogen zeggen dat ondernemend Vlaanderen ongeveer dagelijks de verlamme werking van de overdaad aan papier, van de administratieve rompslomp en van de lange wachttijden voor het bekomen van de nodige vergunningen voelt.

De strijd tegen deze rompslomp, of beter gezegd de strijd voor de administratieve vereenvoudiging, doet veel inkt vloeien. Mevrouw de minister, we zien regelmatig van u iets in de pers verschijnen, en horen soms iets op televisie, maar in de praktijk verandert er bitter weinig of niets.

In een artikel van 11 april 2005 in *De Tijd*, met als titel 'Uitvoering ondernemingsconferentie stopt', kunnen we ter bevestiging van die stelling

nog eens lezen dat de uitvoering van de ondernemingsconferentie alles behalve vlot, om niet te zeggen steeds maar trager, verloopt. Dit project was nochtans een van de grote stok- en paradepaardjes van de vorige Vlaamse Regering, en ook van uw partijgenoot de heer Somers. De geplande maatregelen lopen achterstand op, en de administratieve vereenvoudiging waar het bedrijfsleven naar hunkert, loopt het moeizaamst.

De beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel 2004-2009 stelt duidelijk dat Vlaanderen tegen 2009 een van de meest performante regio's van Europa moet zijn, en dat meer performantie gepaard gaat met meer administratieve vereenvoudiging.

Van alle maatregelen die werden genomen tijdens de ondernemingsconferentie, lopen er vier op tien ernstige vertraging op of worden volledig uitgesteld. Het Vlaams Agentschap Ondernemen moest in november worden opgestart. Tot op heden is er nog steeds niets. De bedrijven moeten dezelfde informatie nog steeds meerdere keren aan de overheid meedelen. Ook op de samensmelting van de bouw- en milieuvergunningen is het nog steeds wachten. De inkomensverzekering voor startende ondernemers, een voorstel van toenmalig minister-president Somers, laat ook nog steeds op zich wachten. Eenzelfde lot is de Talentenbank beschoren.

Het regeerakkoord maakt duidelijk melding van een accountmanager, namelijk een ambtenaar als uniek aanspreekpunt voor de ondernemer bij het opstarten van een onderneming of de behandeling van investeringsdossiers. Deze accountmanager zou een personeelslid zijn van het Vlaams Agentschap Ondernemen, dat een overheidsloket zou zijn. Mevrouw de minister, hebt u ondertus-

Van Goethem

sen een verklaring voor het feit dat het Vlaams Agentschap Ondernemen nog steeds niet is opgericht, terwijl de start was gepland voor november 2004? Welke maatregelen hebt u genomen om de opvolging van de geplande maatregelen te controleren en te versnellen?

Mevrouw de minister, hoe verklaart u dat de internetsite www.ondernemingsconferentie.be, met een statusoverzicht van de lopende maatregelen van de ondernemingsconferentie, sinds 31 december 2004 stilstaat, en er sindsdien geen enkele aanpassing meer is gebeurd? Dat alles gebeurt op een moment dat zo vaak wordt gesproken over de geïnformatiseerde maatschappij. Heeft deze stopzetting een bepaalde reden? Zo ja, welke?

De Vlaamse Talentenbank – nog een pijnpunt – vloeit eveneens voort uit de ondernemingsconferentie. De Talentenbank heeft als opdracht de innovatieve businessideeën van talentvolle kandidaat-ondernemers te valideren, hen te begeleiden bij de omzetting van hun idee in een bedrijf en hen ten slotte bij te staan bij het bekomen van opstartfinanciering. Dit project ligt eveneens totaal stil, omdat de betaling van de oorspronkelijk ingeschreven gelden in het Hermesfonds in de begroting tot nul zijn herleid. Mevrouw de minister, welke gevolgen verwacht u terzake? Werd het idee volledig begraven, of zijn er concrete actieplannen? Zo ja, welke?

Ik wil nog even terugkomen op de tijd die de betrokkenen nodig heeft voor de administratieve rompslomp. Onlangs verscheen een studie, waaruit blijkt dat – en ik verwijs dan wel naar het federale regeerakkoord – in België de procedure gemiddeld 3 dagen zou mogen duren. Als dat voor België zo is, geldt dit ook voor Vlaanderen.

Op dit moment zijn er 34 dagen nodig om een bedrijf op te starten. In Nederland en Frankrijk zijn respectievelijk 11 en 8 dagen nodig. In Denemarken lukt het op 4 dagen. Als we echt snel willen zijn: in Australië is alle rompslomp binnen 48 uur achter de rug.

Mevrouw de minister, we praten al lang over e-government en de inkrimping van de administratieve besomeringen. Ik vraag me af waarom we dan geen beter resultaat boeken.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, ik wil ons standpunt daarover even toelichten. We delen natuurlijk de bekommernis van de heer Van Goethem, maar dat zal iedereen doen. Het economische draagvlak moet worden verstevigd, en we moeten ondernemingen meer ademruimte geven.

Ik wil wel enkele opmerkingen maken. Mijnheer Van Goethem, u weet evengoed als ik dat een regeerperiode 5 jaar duurt. De uitvoering van het regeerakkoord moet natuurlijk niet tijdens de eerste 5 maanden gebeuren. Een beetje geduld inzake de integratie van de milieu- en bouwvergunning en de invoering van de integrale milieuvorwaarden is nodig. Mevrouw de minister, ik denk dat minister Peeters aan de slag is en daarover met u overlegt. Een en ander kan niet allemaal tijdens de eerste maanden van een regeerperiode gebeuren. Mevrouw de minister, u hebt trouwens al initiatieven genomen: het ARKimedefonds en het Vlaams Innovatiefonds zijn ondertussen op gang gekomen.

In het regeerakkoord staat dat we het economische beleid willen voortzetten. Er is voor een deel continuïteit, maar er is ook evaluatie gepland, onder andere van de initiatieven die tijdens de ondernemingsconferentie werden vooropgesteld. De ondernemingsconferentie vond plaats tijdens de vorige legislatuur. Er zijn heel wat nuttige en interessante zaken in terug te vinden, maar ik denk dat de ene maatregel al efficiënter en daadkrachtiger is dan de andere. Het is gepast om niet blindelings alles van de ondernemingsconferentie uit te voeren.

Mijnheer Van Goethem, u hecht bijvoorbeeld veel belang aan de Talentenbank. Dat is een nuttig instrument, maar ik vraag me af of dat de grootste prioriteit is. Ik denk veeleer aan de vriendenlening. In Nederland heet dat de tante Agaathlening, maar we zouden het suikertantelening kunnen noemen. Dat ligt ons nader aan het hart dan de Talentenbank, want dat is niet het juiste voorbeeld van een instrument dat het meest efficiënt kan worden ingezet en holderdebolder moet worden ingevoerd.

Van den Heuvel

De middelen zijn beperkt, ook voor het verstevigen van het economische draagvlak. Het komt erop aan de middelen op de meest efficiënte manier in te zetten. Mevrouw de minister, worden initiatieven genomen voor de vriendenlening? Binnen welke tijdspanne zal dat gebeuren?

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Mevrouw de voorzitter, collega's, ik wil eerst enige toelichting verschaffen bij de bevoegdheden van de diverse beleidsniveaus en de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse overheid.

Mijnheer Van Goethem, u zegt terecht dat de regels voor de oprichting van een onderneming een federale bevoegdheid zijn. U hebt ook een aantal cijfers vermeld, maar eigenlijk moet u mij daar niet over bevragen. Ik wil de meest recente cijfers meegeven. Bij de oprichting van de ondernemingsloketten – en geloof me, ik weet dat de oprichting van de Kruispuntbank van Ondernemingen 2 jaar geleden heel wat voeten in de aarde had – duurde het in België 56 dagen om een onderneming op te richten.

Mijnheer Van Goethem, op dit moment bedraagt deze termijn niet 34 dagen, zoals u zegt, maar is die gedaald tot 26 dagen. In juli 2005 wordt het in een aantal notariskantoren, die blijkbaar proefdraaien, 3 dagen. Volgens de informatie van de verantwoordelijken zal een en ander tegen eind dit jaar overal in België 3 dagen bedragen. Ik zeg dat natuurlijk onder voorbehoud van bevestiging, maar misschien moet een van uw federale collega's de verantwoordelijke federale minister of staatssecretaris daarover ondervragen.

We hebben hier een ongelooflijke vooruitgang geboekt, als we weten wat een monsterdossier de oprichting van de Kruispuntbank van Ondernemingen en de ondernemingsloketten was. Ik ga niet in op de details, maar als men tegelijkertijd de regelgeving, de hardware en de manier waarop elektronische toegang wordt verschaft, wijzigt – en die drie componenten van vandaag op morgen samen doet functioneren –, is dat een quasi onmogelijke opgave. Ik denk dat de toenmalige

verantwoordelijken er gezamenlijk hun schouders onder hebben gezet, en dat de zaak goed begint te draaien.

België heeft van een aantal internationale organisaties op het vlak van administratieve vereenvoudiging goede punten gekregen. Ik dacht zelfs een bronzen medaille, maar ik ben niet zo thuis in sporttrofeeën. Administratieve vereenvoudiging is een bevoegdheid van minister Bourgeois. Mijnheer Van Goethem, de algemene vragen over de administratieve vereenvoudiging moet u dus aan minister Bourgeois stellen. Ik wil wel zeggen dat op dit moment aan elke beslissing die op de agenda van de Vlaamse Regering komt een reguleringssimpactanalyse wordt gehecht. Dat is een novum dat nu is veralgemeend.

Binnen het departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is de administratie Economie, die onder mijn bevoegdheid valt, een pilootproject voor de administratieve vereenvoudiging. De administratie is erin geslaagd om, door de aanvragen voor de groeppremies elektronisch mogelijk te maken, 8 miljoen euro te besparen. De Kenniscel Wetsmatiging, die niet onder mijn bevoegdheid valt, heeft de administratie Economie als voorbeeld gesteld. Dat vind ik echt wel een prestatie.

Mijnheer Van Goethem, u hebt het ook even gehad over e-government. De ombudsman was één van de eerste mensen die me na de vorming van de Vlaamse Regering heeft bezocht. Eén van zijn opmerkingen was dat we voor aanvragen niet meer toegankelijk zijn op een niet-elektronische manier. Dat is een bewuste keuze, want we hebben niet met burgers, maar met bedrijven te maken. Het is een bewuste keuze om de e-governmenttoepassingen te veralgemenen en als enige toegang te behouden. De administratie Economie is daarin ver gevorderd, maar het kan natuurlijk altijd beter.

In het regeerakkoord engageert de Vlaamse Regering er zich inderdaad toe om een uniek aanspreekpunt voor de ondernemer te realiseren. Het zogenaamde VLAO-decreet dateert nog van het einde van de vorige legislatuur. Binnen twee weken wordt de principenota over de uitwerking van het VLAO-decreet aan de Vlaamse Regering

Moerman

voorgelegd. De timing voor de realisatie is afgestemd op de implementatie van de bestuurlijke hervormingen – BBB –, waarvoor 1 januari 2006 de startdatum is.

De oprichting van het VLAO past in het streven naar administratieve vereenvoudiging door middel van de single access, multiple back office benadering. Een aantal diensten hadden bij het begin van de legislatuur het idee om elk voor hun dienst een uniek loket op te richten voor ondernemers. Ik heb dat stopgezet, en heb alle initiatieven geïntegreerd binnen het VLAO-concept. Het is voor de ondernemer van weinig belang dat zowel dienst a, dienst b als dienst c een uniek loket creëren. Op het einde van de rit is er dan geen sprake meer van een uniek loket.

VLAO moet voor mij een unieke toegangspoort worden voor ondernemingen. Per provincie zullen er aanspreekpunten zijn met gespecialiseerde ambtenaren van de beleidsdomeinen internationaal ondernemen, innovatietechnologie en economie, maar ook van energie en milieu. Daar zal ook het concept van de accountmanager geïntroduceerd worden. Een onderneming zal dus niet meer alle administraties – ook al zijn ze gedecentraliseerd – moeten doorlopen. Er zal iemand het dossier van het bedrijf beheren, onafhankelijk van de aspecten waarvoor het bedrijf zich tot de overheid wendt.

Dat is, vanuit het oogpunt van de werking van de overheid en de gebruiksvriendelijkheid voor de ondernemingen, een geweldige stap vooruit. Idealiter is er een volledig uniek loket, en kan dat worden geïntegreerd met bijvoorbeeld de ondernemingsloketten. Dat is toekomstmuziek, want daarvoor hebben we te maken met andere beleidsniveaus. Er zal nog heel wat tijd verstrijken vóórdat die onderhandelingen afgerond zullen zijn. We mogen het ultieme doel niet uit het oog verliezen, meer bepaald dat het voor de ondernemers single access wordt, wat ook het achterliggende beleidsniveau is.

De algemene coördinatie van de ondernemingsconferentie wordt verzorgd door de minister-president. Niettegenstaande alle opgenomen maatregelen in enge of ruime zin het ondernemerschap positief stimuleren, zijn er heel wat initiatieven die

niet onder mijn bevoegdheid ressorteren. Voor de inhoudelijke realisatie en update van die maatregelen moet u zich wenden tot de bevoegde Vlaamse minister.

Ik geef graag de stand van zaken van de initiatieven die wel onder mijn bevoegdheid vallen. Inzake het preventief bedrijfsbeleid is in het VLAO-decreet bepaald dat de nadere regels moeten worden gewaarborgd binnen de dienstverlening van het VLAO. Dit beleid zal door de Vlaamse Regering worden vastgelegd na overleg met de SERV. Het overleg is gepland na de goedkeuring van het eerder aangehaalde voorstel van uitwerking van het VLAO-decreet, dat op 13 mei door de Vlaamse Regering wordt besproken.

De Federatie Voedingsindustrie Vlaanderen heeft 308.750 euro overheidsfinanciering gekregen ingevolge beslissingen van de Vlaamse Regering van 28 mei en 4 juni 2004 voor het voortraject voor de oprichting van een innovatiecentrum voor de Vlaamse Voedingsindustrie. Fevia Vlaanderen heeft in het najaar van 2004 een directeur aangevraagd om het businessplan voor de competentiepool Flanders' Food uit te werken tegen eind mei 2005. Het dossier zal eerstdaags worden ingediend bij het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen.

Inzake de excellentiepool productontwikkeling en industrieel design kan ik zeggen dat de vorige Vlaamse Regering op 4 juni 2004 besliste enkel akte te nemen van het integrale concept zoals opgesteld door de initiatiefnemers van Industrie Vlaanderen. Daarnaast werd vanuit het Hermesfonds een subsidie toegekend van 168.750 euro aan de vzw Meubelinnovatie Cluster, Febelhout, om het concept verder uit te werken. Op 18 maart 2005 heeft de stuurgroep productontwikkeling een externe consultant aangesteld in dit dossier. De opdracht van de consultant bestaat erin alle componenten te integreren tot één gecoördineerde actie en te voorzien in een coherent businessplan.

Tegen eind juni 2005 moet een coherent actie- en businessplan worden ingediend voor de competentiepool productontwikkeling en industrieel design. De evaluatie door het IWT kan dan gebeuren in juli en augustus, om in de loop van september 2005 tot een beslissing te komen.

Moerman

De analyse ‘Eerste verkenning van de opportuniteiten van loonmaatregelen voor O&O-personeel van bedrijven op federaal of op Vlaams niveau’, die werd uitgevoerd door het IWT, werd bezorgd aan toenmalig Vlaams minister van Innovatie Van Mechelen.

Deze analyse had vooral tot doel de elementen die voor verdere analyse in aanmerking komen te introduceren en te toetsen, en enkele denksporen te lanceren die kunnen worden uitgediept in het kader van een structureel overleg met de federale overheid. Binnenkort zal een Interministerieel Comité voor Wetenschapsbeleid plaatsvinden.

In het in maart 2003 afgesloten Innovatiepact engageren de Vlaamse overheid, de kennisinstellingen en de bedrijven zich tot het behalen van de Europese Barcelona-doelstellingen tegen 2010. We weten langzamerhand allemaal wat dat betekent: Vlaanderen moet 3 procent van het bruto regionaal product investeren in onderzoek en ontwikkeling, waarbij een derde van de inspanningen van de overheid moet komen en twee derde van de bedrijfswereld.

Tijdens de ondernemingsconferentie werd voorgesteld het Innovatiepact versneld uit te voeren tegen 2007. Het regeerakkoord stelt dat het Innovatiepact correct zal worden uitgevoerd, wat betekent dat de 3-percentnorm zal worden bereikt in 2010.

De Vlaamse overheid engageert zich in het Innovatiepact om jaarlijks minstens 60 miljoen euro extra uit te trekken voor onderzoek en ontwikkeling. Voor 2004 werd deze doelstelling gehaald, er was een stijging met 102 miljoen euro. In de begroting 2005 zijn extra middelen voor onderzoek en ontwikkeling uitgetrokken voor een bedrag van 130 miljoen euro, waaronder 55 miljoen euro extra recurrente middelen en 75 miljoen euro voor het Vlaams Innovatiefonds, waarover de beslissing morgen op de agenda van de Vlaamse Regering staat.

Mijnheer Van den Heuvel, wat betreft de vriendenlening kan ik u medelen dat het voorontwerp van decreet klaar is. Het is onze bedoeling het eind mei aan de Vlaamse Regering voor te leggen.

Met betrekking tot de Talentenbank werd in uitvoering van de beslissing van de vorige Vlaamse Regering van 7 mei 2004 een bedrag van 10 miljoen euro uitgetrokken op het Fonds voor Flankerend Economisch Beleid. Het bedrag werd nog niet overgemaakt aan de Participatiemaatschappij Vlaanderen, omdat het door de vorige Vlaamse Regering goedgekeurde concept aan een ex ante evaluatie werd onderworpen. Immers, naar aanleiding van de besluitvorming van de Talentenbank formuleerde de Inspectie van Financiën voorbehoud, in die zin dat zij het idee van de Talentenbank weliswaar interessant achtte, doch niet rijp voor echte besluitvorming. De resultaten van deze evaluatie zullen in rekening worden gebracht.

Tot hier de opsomming over de ondernemingsconferentie. Er zijn ondertussen ook andere maatregelen uitgewerkt. Over het Innovatiefonds heb ik het al gehad. Ook de ARKimesregeling wordt operationeel. De ophaling van de enquête bij het grote publiek is gepland voor half juni. De operationalisering voor de KMO's is gepland voor het najaar. Dan kunnen de dossiers worden ingediend. Ook de waarborgregeling is geoperationaliseerd.

Ik denk dat we voor de verbetering van het ondernemingsklimaat en het creëren van een flankerend beleid, dat oplossingen moet bieden voor een aantal prangende problemen van ondernemingen, goed werk hebben geleverd. Bedrijven konden ofwel geen financiering krijgen omdat er geen financiering was – het ARKimesfonds –, ofwel geen financiering krijgen omdat er niet voldoende waarborgen werden gesteld. Dat waren twee prioriteiten, en twee maatregelen die al verschillende keren waren aangekondigd en verschillende besluitvormingsstadia hadden doorlopen. Hier moest absoluut prioriteit aan worden gegeven als we ondernemingen de mogelijkheid willen geven om aan de broodnodige financiering te komen bij de opstart en de verdere ontwikkeling van een bedrijf.

De waarnemend directeur-generaal van de administratie Economie – want dit wordt in eerste instantie door de administratie opgevolgd – heeft het probleem van de laattijdige update van de internetsite over de ondernemingsconferentie aangekaart op de directieraad van het departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw. De secreta-

Moerman

ris-generaal van het departement EWBL zal het nodige doen om de website te laten actualiseren. De diverse daarmee belaste administraties werden ondertussen aangeschreven.

De voorzitter: De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Mevrouw de minister, ik vraag me af of ik ook de heer Van den Heuvel moet bedanken, want hij heeft een deel van het antwoord voor zijn rekening genomen.

Als enkel nog een elektronische toegang mogelijk is, kan ik me voorstellen dat dit voor de meeste bedrijven geen probleem is, maar ik stel me toch de vraag of echt kleine bedrijven hierdoor geen problemen kunnen ervaren.

Mevrouw de minister, het is me vooral opgevallen dat u denkt dat we met betrekking tot de subsidies voor onderzoek en ontwikkeling tegen 2010 de 3-percentnorm zullen halen. Ik vraag me af of alles niet too little, too late is. Als we de huidige evolutie van de tewerkstelling in Vlaanderen bekijken, stellen we een daling vast: er komen werklozen bij en de tewerkstelling daalt.

Jammer genoeg lopen we weer vast op de verschillen tussen het federale en het regionale niveau. We kunnen geen enkele maatregel nemen die invloed heeft op de loonkost. We kunnen flankerend werken, bijvoorbeeld door onderzoek en ontwikkeling te bevorderen, maar dat is de enige mogelijkheid die we hebben om nieuwe impulsen te creëren. Als een en ander pas op kruissnelheid is tegen 2010, lopen we een beetje achter de feiten aan.

De oprichting van de Talentenbank zal afhangen van de evaluatie. Mevrouw de minister, wat zal met het gereserveerde budget gebeuren als de Talentenbank niet wordt opgestart?

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: In 2005 zijn er geen middelen die moeten worden herbestemd, omdat we in afwachting van de evaluatie het bedrag op nul hebben gebracht. In 2004 was er 10 miljoen

euro uitgetrokken. Of en op welke wijze we ermee doorgaan, zal afhangen van de evaluatie.

Mijnheer Van Goethem, de 3-percentnorm voor onderzoek en ontwikkeling is een Europese doelstelling. Zou de doelstelling vlugger moeten worden bereikt? Misschien wel. Is dat haalbaar? Als we in 2010 die 3 percent halen, zullen we heel mooi werk hebben verricht.

Het is een gezamenlijke inspanning van de overheid en de bedrijven. De jongste cijfers van het bedrijfsleven – want een aantal cijfers moesten worden herberekend omdat er in het verleden te veel was geëxtrapoleerd – zijn naar beneden herzien. Het bedrijfsleven zit nu rond 1,6 percent, terwijl die mensen vroeger stelden dat het om 1,8 percent ging.

In mijn beleidsnota staat duidelijk dat we, in het streven naar het groeipad tot 3 percent, jaarlijks stappen vooruit zullen zetten, maar dat we bij de groei van het budget rekening zullen houden met een evenwichtige besteding van de middelen. Daarmee bedoel ik dat het budget op een correcte manier wordt verdeeld tussen alle types van onderzoek, gaande van fundamenteel basisonderzoek, over strategisch basisonderzoek, tot toegepast onderzoek en innovatie. We willen ook een evenwicht behouden met betrekking tot de bestemmingen en het type van maatregelen.

Een aantal initiatieven staan op stapel en worden onderworpen aan de adviesprocedures die bij diverse instanties moeten worden doorlopen. In de eerste plaats is dat de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. De maatregelen betreffende het terugkeerbeleid, het Odysseusfonds om toponderzoekers terug te halen naar Vlaanderen, zijn al voor advies overgemaakt aan de VRWB. Het Methuzalemfonds – mijn slechte karakter heeft er die naam aan gegeven, omdat de financiering stopt met het emeritaat van de prof – vertrekt eerstdaags voor advies naar de VRWB. Dat zijn essentiële maatregelen.

Het Vlaams Innovatiefonds dat morgen wordt besproken op de ministerraad is heel cruciaal. We moeten bedrijven of mensen die ideeën hebben voor innovatieve toepassingen van de resultaten van onderzoek en ontwikkeling, ook de kennis en het geld verschaffen om die ideeën tot ontwikkeling te brengen. Daar dient het Vlaams Innovatie-

Moerman

fonds voor, dat een open kapitaalstructuur heeft zodat ook anderen een kapitaalbijdrage kunnen doen. Dat is even cruciaal voor het onderzoekslandschap en het bereiken van de 3-percentnorm als het optrekken van het aantal doctoraatstudenten, het aantal postdocmandaten, het terugkeerbeleid of de structurele financiering van toponderzoek.

We moeten daarin een evenwicht zoeken. De manier waarop we het nu aanpakken, zal ertoe leiden dat er een mooi evenwicht totstandkomt.

De voorzitter: De heer Van Goethem heeft het woord.

De heer Roland Van Goethem: Als bij het idee van het open fonds spin-offmogelijkheden zijn, zie ik dat misschien wel zitten.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jan Peumans tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de automobielsector

De voorzitter: Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Peumans tot mevrouw Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de automobielsector.

De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de minister, ik stel een vraag om uitleg over iets wat u zelf hebt toegezegd. Ik heb op 16 februari een actuele vraag gesteld naar aanleiding van een aantal verontrustende berichten dat de automobielsector mogelijk tegen 2010 uit ons land zal verdwijnen.

Ik denk niet dat ik iets nieuw zeg, als ik stel dat het grote probleem de brutoloonkost is. Ik heb

gelezen dat Volkswagen in Duitsland daarover een aantal duidelijke beslissingen heeft genomen.

Mevrouw de minister, in uw antwoord op mijn actuele vraag maakte u melding van een rondetafelconferentie op 18 oktober 2004, met alle grote bazen van de autoassemblage, Agoria, vertegenwoordigers van de verschillende ministers van de regeringen van de diverse niveaus en de vakbonden voor het specifieke item van de loonkosten.

Er werd besloten een aantal werkgroepen op te richten die zich zouden bezighouden met een aantal deelaspecten. Mevrouw de minister, ik citeer uit uw antwoord: 'Mijn diensten bereiden momenteel een verslag voor met een aantal aanbevelingen, zodat we een algemene eindconclusie kunnen trekken. We hebben immers geen nood aan de zoveelste eisenbundel. Wat we wel nodig hebben, is een lijst van haalbare, concrete maatregelen die de Vlaamse en de andere regeringen kunnen treffen om toekomstige investeringsbeslissingen zodanig te beïnvloeden dat de tewerkstelling hier behouden blijft.'

In het antwoord staat ook: 'Het eindrapport wordt verwacht tegen eind maart. De exacte beslissingen over loononderhandelingen in Duitsland vallen waarschijnlijk rond eind februari. Dan zullen we weten welke kloof er precies moet worden overbrugd, en zullen we de concrete aanbevelingen kunnen inschatten. We zullen elkaar daar volgende maand opnieuw over spreken.' Ik dacht niet dat die afspraak buiten het parlement plaatsvond, maar wel in de commissie.

Mevrouw de minister, wanneer werd het eindrapport, dat aangekondigd werd tegen het einde van de maand maart, voorgesteld? Wordt de lijst gesteund door alle vertegenwoordigers van de rondetafelconferentie? Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan en welke eindconclusies kunnen worden getrokken? Is het mogelijk een beeld te krijgen van de lijst van haalbare, concrete maatregelen die de Vlaamse en de andere regeringen kunnen treffen om toekomstige investeringsbeslissingen zodanig te beïnvloeden dat de tewerkstelling hier behouden blijft?

Hoe zal de Vlaamse Regering, in samenspraak met de andere regeringen, deze lijst in de praktijk proberen om te zetten?

De voorzitter: De heer Laurys heeft het woord.

De heer Jan Laurys: Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, we hebben de gelegenheid gehad om, naar aanleiding van de bespreking van de beleidsnota, van gedachten te wisselen over het belang van de industrie. Dat mag niet worden onderschat voor de tewerkstelling, en zeker voor de tewerkstelling van de doelgroepen die het op dit ogenblik vrij moeilijk hebben op de arbeidsmarkt.

De behoefte aan concrete maatregelen is inderdaad heel groot. De rondetafelconferentie van 18 oktober 2004 was niet de eerste. Mevrouw de minister, toenmalig minister Gabriëls had in 2002 al een akkoord gesloten met alle actoren uit de automobielsector en met de sociale partners. Dat heeft geleid tot het automotive-project, waarbij onder andere via opleidingspremies wordt geprobeerd de loonkost te doen dalen.

De loonkost is vrij hoog: naar aanleiding van het probleem bij Ford heb ik gelezen dat de loonkost in de automobielsector 15 tot 16 percent bedraagt. Als we daar een handicap van 10 percent hebben, is dat volgens mij niet onoverkomelijk. Met een aantal maatregelen kan die handicap worden bijgestuurd.

Ik denk dat het nuttig en nodig is om, naar aanleiding van het eindrapport, die loonhandicap met een aantal maatregelen proberen te overbruggen.

De voorzitter: De heer Vrancken heeft het woord.

De heer John Vrancken: Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik deel natuurlijk de bezorgdheid van de heer Peumans, maar ik wil wel een opmerking maken.

Het is een beetje contradictorisch. Langs de ene kant wordt de auto uit ons straatbeeld gebannen via allerlei maatregelen en overheidsinitiatieven tot ontrading van het gebruik van de auto. Dat maakt deel uit van verschillende aspecten van verschillende beleidsnota's, zoals mobiliteit en milieu. Onder de ontradingpolitiek valt ook de promotie van het openbaar vervoer, om het dichtslippen van onze wegen te vermijden. Ik denk ook aan het initiatief van voormalig minister Stevaert om een gratis busabonnement te geven aan mensen die hun nummerplaat inleveren. Die maatregel

blijkt nu ook niet helemaal te werken. Langs de andere kant is de overheid dan verwonderd dat de automobielsector lijdt onder de terugval van de verkoop, en wil ze de sector verder stimuleren.

We moeten weten wat we willen. Ofwel laten we het gebruik van de auto vrij, wat in de huidige constellatie ondenkbaar is geworden. Ofwel bouwen we de automobielsector af, en heroriënteren we de sector naar meer toekomstgerichte industriële activiteiten en technologieën zoals de lucht- en ruimtevaart en ICT.

Ik heb ook nog een bedenking over de loonkosten, die in Vlaanderen te hoog liggen om nog competitief op de markt te kunnen inspelen. Ik vraag me af hoe we straks onze auto's op de ontluikende Chinese markt zullen kwijtraken als ze ter plaatse aan een veel lagere prijs kunnen worden geproduceerd. De loonkosten spelen een rol voor het grootste deel van onze economie. In de pers konden we lezen dat 15 percent van onze bedrijven aan delocalisatie denkt.

Mevrouw de minister, hoe staat u tegenover deze neerwaartse spiraal in de automobielsector? Welke maatregelen wilt u uitwerken om de sector te diversifiëren en te converteren naar meer arbeidsverzekerende activiteiten?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mevrouw de minister, vorige week hebt u geantwoord op mijn vraag over de farma-industrie. Ik kan ermee akkoord gaan dat uw eerste prioriteit een horizontaal beleid is. Ik ben benieuwd naar uw antwoord op deze concrete vraag van de heer Peumans over inspanningen voor de automobielsector, maar ik wil nog eens verwijzen naar de excellente farma-industrie, met een hoge innovatie- en investeringsgraad.

Vorige dinsdag, tijdens de werklunch, heeft VOKA een pleidooi gehouden om te specialiseren, om binnen de Vlaamse economie een aantal excellentiepolen te creëren en speciale aandacht te besteden aan specifieke excellentie-industrieën met een hoge toegevoegde innovatieve kracht.

Ik ga akkoord met een horizontaal beleid, met aandacht voor de 'oude' of meer traditionele

Van den Heuvel

industrie. Mevrouw de minister, in uw antwoord op mijn vraag hebt u dat wat ontweken, maar ik wil nogmaals een pleidooi houden om ook voldoende aandacht te hebben voor bepaalde niches – Finland en ook andere regio's doen dat volop –, en te zoeken in welke mate Vlaanderen kan uitgroeien tot dé regio in Europa voor specifieke industriëniches.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Ook de laatste vraag van de heer Van den Heuvel zal steeds terugkeren. We moeten nagaan op welke wijze we daarover in de commissie een vruchtbare gedachteswisseling kunnen hebben.

Over de automobielsector wil ik nog zeggen dat de state of urgency groot wordt. Er is behoefte aan concrete maatregelen, niet alleen voor de bedrijven die direct betrokken zijn bij de assemblage, maar ook voor de toeleveringsbedrijven.

Gisteren heb ik in mijn stad Tienen vernomen dat bij Bosch, een grote fabrikant van ruitenwissers die 1.600 mensen tewerkstelt, een deel van de productie verhuist naar Roemenië. Daarnaast wordt van de werknemers nog een bezuiniging verlangd.

Mevrouw de minister, het is niet mijn vraag of u al met de mensen van Bosch hebt gesproken. U hebt zich geëngageerd om met de automobielinindustrie concrete maatregelen te bespreken en uit te werken. Ik vraag u dat u daarbij de belangrijke toeleveringsindustrie niet uit het oog verliest.

De voorzitter: Minister Moerman heeft het woord.

Minister Fientje Moerman: Mevrouw de voorzitter, ik wil toch een paar cijfers meegeven om een aantal misvattingen te vermijden. 96 procent van de automobielpductie in België wordt uitgevoerd. Of we nu produceren of niet, dat heeft weinig van doen met het dichtslippen van onze wegen, want we produceren voor de export. Het gaat om 14 procent van de Vlaamse export. Dat is dus een flink aandeel.

Op dit moment bevindt zich wereldwijd een groot deel van de massaproductanten in de automobielsector in moeilijkheden. In Vlaanderen zijn er ook succesverhalen. Eén producent heeft het afgelopen

anderhalf jaar bijna 2.500 mensen aangeworven. We moeten het beeld dus een beetje nuanceren.

Mijnheer Peumans, het rapport is, wat mij betreft, af. Het ligt nu bij alle betrokken Vlaamse, Brusselse en federale ministers, met de vraag het tegen eind april te vervolledigen voor de thema's die hun respectieve bevoegdheden aanbelangen. Op 18 mei 2005 zal het eindrapport ter goedkeuring worden voorgelegd aan alle betrokken partijen, met name de bevoegde federale, Vlaamse en Brusselse ministers, de automobielbedrijven, de busbouwers, Agoria Vlaanderen en de vakbonden. Dezelfde dag zal het rapport worden voorgesteld aan de pers.

De task force voertuigindustrie werd opgericht in navolging van de rondetafelconferentie van 18 oktober 2004. De heer Geysen, gewezen ceo van General Motors Belgium, heeft de leiding van de task force. Er waren vier werkgroepen inzake de thema's loonkost en arbeidsflexibiliteit, innovatie, logistiek en andere ondernemingskosten exclusief de loonkosten. Elke werkgroep is tweemaal samengekomen in de periode van december 2004 tot februari 2005. Nu ligt het eindrapport bij de andere bevoegde beleidsniveaus.

Zoals ik eerder zei, loopt het overleg nog met de andere bevoegde ministers en de automobielsector, om de meest prioritaire, concrete en haalbare acties en maatregelen te selecteren. We maken het uiteindelijke lijstje publiek op 18 mei 2005.

Voor wat mijn bevoegdheden betreft, kan ik u alvast medelen dat Vlaanderen heel wat aan te reiken heeft. Uit het overleg is immers gebleken dat de automobielbedrijven nog veel te weinig op de hoogte zijn van de financiële steunmogelijkheden binnen het IWT. Daarom zal Flanders Drive, dat zich tot nu toe voornamelijk richtte op de toeleveranciers, zijn contacten met de autoassemblagebedrijven intensifiëren om hen aan te zetten meer projecten van procesinnovatie in te dienen bij het IWT, en hen hierbij actief begeleiden. Flanders Drive is hier al mee gestart, wat eind maart 2005 heeft geleid tot het indienen van een IWT-project door Volvo Cars.

De autoassemblagebedrijven kunnen verder een beroep doen op het Vlaams Instituut voor de Logistiek om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar consolidatie van materiaalstromen, bij-

Moerman

voorbeeld door het inschakelen van een logistieke dienstverlener en door optimalisatie van de combinaties van vervoerde goederen. Ook daarover hebben de werkgroepen zich gebogen.

Ik heb het al gezegd tijdens de plenaire vergadering: maak u geen illusies. Uit mijn gesprekken met internationale topmensen uit de automobielsector is duidelijk gebleken dat twee punten, waar we in Vlaanderen helaas minder vat op hebben, hoog op de agenda staan: loonkost en arbeidsflexibiliteit.

Het overleg met de andere beleidsniveaus is bedoeld om te bepalen hoe we de lijst in de praktijk kunnen omzetten. Ik hoop dat ik u een antwoord kan geven op 18 mei 2005. Het moet een stappenplan worden dat op regelmatige tijdstippen wordt opgevolgd, geëvalueerd en eventueel bijgestuurd, in overleg met alle betrokkenen.

Mijnheer Laurys, u hebt verwezen naar de loonkost, die maar een bepaald percentage zou bedragen. Het is wel een belangrijk percentage, en het varieert vrij sterk. Er zijn assembleurs die een veel lagere loonkost hebben, maar er zijn er ook met een hogere loonkost. De loonkost blijft dus een zeer belangrijke component.

Ik wil u een voorsmaakje geven van de vergelijking van de loonkosten tussen België en Duitsland. Voor België vertrekken we van een ongewijzigd beleid en een interprofessionele loonnorm voor 2005 en 2006 van 2,25 percent per jaar – dat is de helft van de 4,5 percent van de nationale loonnorm. Bij elk bedrijf houden we rekening met de specifieke lastenvermindering op ploegenarbeid, die evolueert van 1 percent in 2005 naar 2,5 percent in 2006, ten gevolge van het interprofessioneel akkoord en de federale maatregelen. Voor Duitsland gaan we uit van de bestaande of geplande bedrijfsakkoorden. Als we met dit alles rekening houden, komen we tot een situatie waarbij de loonkost, die in 2002 in België nog 7,33 percent lager lag dan de Duitse en in 2005 maar 1,23 percent lager is dan de Duitse, in 2006 0,37 percent boven de Duitse loonkost zal uitstijgen. Qua loonkost gaan we dus niet de goede richting uit.

Ik zal het thema van de farmaceutische industrie niet opnieuw aanhalen. Mijnheer Van den Heuvel, ik heb vorige week gezegd dat het algemene kader zeer belangrijk is, bijvoorbeeld het

opheffen van prijscontroles op OTC-geneesmiddelen. Het is raadzaam dat we allemaal hetzelfde standpunt innemen, en actie proberen te ondernemen met betrekking tot de verouderde wetgeving. Ook daarvoor is de farmaceutische industrie vragende partij.

Ik denk dat we een selectiekader moeten ontwikkelen voor de competentiepolen, met stringente criteria en een open competitie.

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de minister, mijn afspraak met u valt toch een beetje tegen. Ik had gedacht veel meer te horen.

Ik heb begrepen dat we ons geen illusies moeten maken, maar dat doen we ook niet. Ik baseer me op een aantal nota's van de Europese vakbonden, die stellen dat er dringend een Europese aanpak moet komen. Ook vanuit Europa is er te weinig belangstelling.

Minister Fientje Moerman: Er schijnt een gelijkwaardige task force voor de automobielsector te bestaan, die ressorteert onder Europees Commissaris Verheugen. U kunt van mij, als Vlaams minister, geen competente uitleg verwachten over de Europese maatregelen.

De heer Jan Peumans: Ik denk dat die aanpak wel belangrijk is. De situatie van Volkswagen bij ons en in Wolfsburg illustreert dat.

Mevrouw de voorzitter, ik denk dat we na 18 mei – nadat iedereen er zich over gebogen heeft – in deze commissie meer uitleg kunnen krijgen.

Ik stel alleen vast dat ministers voortdurend studies laten uitvoeren. Mevrouw de minister, een collega van u zegt dat de studie er tegen een bepaalde datum zal zijn. Als we plichtsgetrouw de vraag stellen – want dat is de taak van het parlement –, krijgen we over het algemeen van de vrouwelijke ministers – hoewel dat er niets mee te maken heeft – antwoorden die wat teleurstellen.

Minister Fientje Moerman: Mevrouw de voorzitter, er wordt al genoeg geschoten op vrouwen. Meestal gebeurt dat door mannen, en als men echt perfide is, huurt men daar een vrouw voor in. Er is overleg met verschillende niveaus. Ik heb een topman uit de privé-sector ingehuurd om dat te

Moerman

leiden. Zelfs die heel competente man met superveel ervaring – ik denk niet dat er betere zijn op de markt – slaagt er niet in het sneller te laten verlopen. Zodra er meerdere mensen uit meerdere sectoren en meerdere beleidsniveaus rond de tafel zitten, duurt het een tijdje.

Ik wenste dat het sneller zou gaan. Ik wenste dat ik de loonnormen kon bepalen, dat ik bevoegd was voor flexibiliteit en dat ik alle maatregelen kon nemen. Mijnheer Peumans, ik garandeer u: het zou sneller gaan!

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mevrouw de minister, u hebt gezegd dat u ook aandacht hebt voor een selectief verticaal beleid. Dat mag niet onder de mat van het algemeen horizontaal beleid worden geveegd.

Een tweede zaak die me aangenaam verrast, is de aandacht voor de loonkostenevolutie. De cijfers over de vergelijking tussen België en Duitsland werden vermeld. 3 jaar geleden hadden we nog een voordeel van 7 percent. Volgend jaar zal dat helemaal verdwenen zijn, en zal het tot een klein nadeel zijn omgevormd.

We weten ook allemaal hoe dat komt. In Duitsland, net als in Nederland, spreekt men in cao's over een nominale loonstabilisatie. Bij ons lukt dat niet. Ik vraag me dan af waarom dat bij ons niet lukt. Er zijn algemene oorzaken, en ik wil zeker niet de zwarte piet doorspelen aan één persoon. Een bepaald niveau zegt altijd dat er in België geen problemen zijn, dat alles vooruitgaat en dat de economische groei al veel jaren – wat juist is – hoger ligt dan het Europese gemiddelde.

We moeten ervoor zorgen dat een en ander op een duurzame manier gebeurt. Als we een bepaald klimaat creëren en zeggen dat alles rozengeur en maneschijn is, kunnen we niet aan de sociale partners en de burgers vragen dat ze inspanningen doen. Het is de taak van parlements- en regeringsleden om een oproep te doen. We moeten niet te pessimistisch doen of laten uitschijnen dat we met een voet in de afgrond staan, maar een en ander hangt af van de regeringsverantwoordelijken op allerlei niveaus, want zij moeten de juiste toon zet-

ten. Het is de taak om, over alle politieke grenzen heen, de juiste toon te vinden.

De voorzitter: De heer Laurys heeft het woord.

De heer Jan Laurys: Mevrouw de voorzitter, mijn opmerking in verband met de loonkost sluit een beetje aan bij het betoog van de heer Van den Heuvel. Ik wil niet pessimistisch zijn. In vergelijking met Duitsland moet er iets gebeuren, maar het blijft uiteindelijk maar 7 percent op de loonkost, die ook maar een deel is van de totale kost. Ik pleit dus voor realisme.

De discussie over flexibiliteit begrijp ik niet. We lezen regelmatig dat België inzake arbeidsvoorwaarden een van de meest flexibele landen is van Europa. We hebben tijdens de vorige legislatuur een bezoek gebracht aan General Motors. Daar werd ons verteld dat er zelfs ploegen vanuit Antwerpen naar Keulen zijn gegaan om een nieuw model op te starten, omdat de mensen in Duitsland er niet in slaagden het te organiseren. Ook bij andere bedrijfsbezoeken wordt dat regelmatig gezegd.

Een en ander heeft dus ook te maken met de ingesteldheid van de werknemer, meer dan met de structuren. Ik denk dat de discussie over flexibiliteit soms wordt overdreven. Ik vrees dat we ons fixeren op een aantal fetisjes, die weinig impact blijken te hebben op de echte concurrentiepositie van Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Vrancken heeft het woord.

De heer John Vrancken: Mevrouw de voorzitter, ik wil nog even reageren op het feit dat mijn opmerking nogal eng werd geïnterpreteerd, en werd beperkt tot het dichtslibben van de wegen op Vlaams niveau. Het is ook een Europees probleem. Als we 96 percent van de productie exporteren, is dat natuurlijk ook naar de Europese landen. Ik wil de discussie niet verengen tot het Vlaamse niveau.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.18 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg.

Ze worden in twee edities uitgegeven:

- de eerste, met witte kaft, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen;
- de tweede, met witte kaft en met bovenaan links de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties en vragen om uitleg. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

FIN : Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
SFIN : Subcommissie voor Financiën en Begroting
BRU : Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
BIN : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetevaluatie
WON : Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
BUI : Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
OND : Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
CUL : Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
WEL : Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
ECO : Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
SWAP : Subcommissie voor Wapenhandel
LEE : Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
SLAN : Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
OPE : Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie

